

Men saa kom der en Periode, der passende kan betegnes som den modificerede Individualismes Tidsalder, i hvilken Domstolene arbejdede for at hævede Konkurrencen. I denne Periode blev Samfundets Interesse, hvis man i det hele ofrede den en Tanke, anset for at falde sammen med det enkelte Individ. Domstolene dømte ganske i Overensstemmelse med følgende Udtalelse af Adam Smith:

„Enhver er, saa længe han ikke krænker Retslovene, fuldt ud berettiget til at følge sin egen Interesse, paa hvad Maade han selv finder for godt, og at lade sit personlige Arbejde og sin Kapital konkurrere med andres, det være sig enkelte Personer eller Samlinger af Personer,“ —

et System, der efter Adam Smiths Paastand vilde bringe den størst mulige Fordel baade for Individet og for Samfundet.

Retternes Tendens hen imod Individualismen blev imidlertid afdæmpet derved, at Lavsordningen blev ved at bestaa og betragtes som lovhjemlet. Det hedder herom:

„De ved Sædvane hjemlede Indskrænkninger i det frie Erhverv falder i tre Klasser:

- 1) De, der er til Fordel for enkelte bestemte Personer, hvis Virksomhed antages at være til Gavn for hele Samfundet. Disse Indskrænkninger er vel grundede.
- 2) De, der er til Fordel for en Sammenslutning af Personer, om hvem det ikke paastaas, men formodes, at de driver deres Næring med det Maal for Øje at holde Udlændinge borte — ogsaa disse er ansete berettigede.
- 3) En Sædvane kan endelig være begrundet, naar den medfører en Indskrænkning i det frie Erhverv paa en særlig Plads, skønt ingen formodes eller paastaas at gøre Brug af den.

Erhvervsindskrænkninger, der skabes ved Selskabslove, har følgende Formaal:

1. at holde Udlændinge borte, og dette er rigtigt, hvis det kun er for ved Trang at gennemføre en forud eksisterende Sædvane ved en Ridestraf. Men hvis der ikke forud eksisterer en saadan Sædvane, er en saadan Lovbestemmelse ugyldig.
2. Alle saadanne Love, der udelukkende er indførte for at binde Erhvervslivet i Almindelighed, er ugyldige.
3. Selskabslove, der vedtages for at indføre Erhvervsindskrænkninger, i den Hensigt bedre at kunne styre og regulere Erhvervslivet, er undertiden gode, f. Eks. hvis de gavner det bestemte Sted eller tjener til at undgaa Skade og Ulemper for Samfundet etc.

Ethvert Marked har til Forudsætning, at Varerne kan blive taget i Øjesyn, men saa maa man ikke afkræve Folk en urimelig Betaling for at faa Lov at handle paa dem.

Frivillig paatagne Indskrænkninger ifølge Kontrakt mellem Parterne er enten almindelige eller særlige. Almindelige Indskrænkninger er alle ugyldige. Særlige Indskrænkninger er enten uden *causa* og derved ugyldige eller har en *causa* (d. v. s. særlig at et Vederlag i en eller anden Form ydes for Indskrænkningen).

Naar en Kontrakt, hvorved en Person forpligter sig til at undlade ellers lovlige Erhvervshandlinger, indeholder Bestemmelse om et passende Vederlag og derfor er en god og nyttig Kontrakt, maa den tages for gyldig.“

Dommerne i det 18de og 19de Aarhundrede, som citerede Præjudikater fra det 17de Aarhundrede angaaende Erhvervsindskrænkninger, glemte ofte, at der paa deres Tid eksisterede en Lavsordning, i Henhold til hvilken Arbejdet var organiseret, og Indskrænkninger i det frie Erhverv var kendt gyldige under visse formelle og reelle Forudsætninger.

Saa kom en tredie Periode — den gennemførte Individualismes —, som omfattede den største Del af det 19de Aarhundrede, og i hvilken Domstolene arbejdede